

TILLVÄXTEN HÄMMAS AV KOMPETENSBRIST

Almegas Tjänsteindikator Q3 2015

Mycket talar för att tillväxten har slagit i taket i flera branscher på grund av brist på personal.

ALMEGA

AlmeGas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser den sammantagna utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Den är väl lämpad för att på ett tidigt stadium pricka in vändpunkterna i konjunkturen. Exempelvis förutspådde Almega redan i juni 2009 med hjälp av tjänsteindikatorn att produktionsnedgången för tjänstesektorn under finanskrisen skulle komma att bli relativt kortvarig. Detta visade sig också stämma. Likaså prickade tjänsteindikatorn in den följande vändningen andra kvartalet 2011, då produktionstillväxten för den privata tjänstesektorn skulle börja vika av, alltså upphöra att accelerera. Början till återhämtning från och med tredje kvartalet 2013 prickade tjänsteindikatorn också in.

Tjänsteindikatorn har ett högt prognosvärde för den faktiska utvecklingen av produktion, prisutveckling och arbetsmarknad, och ligger 2-3 månader före publiceringen av det faktiska utfallet för tjänsteproduktionen enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Den är en snabb och tillförlitlig signal på konjunkturförändringar i branscher som tillsammans väger tungt i Sveriges totala produktion. Tjänsteproducenterna inom näringslivet svarar för 52 procent av BNP, och 46 procent av den totala sysselsättningen.

För ytterligare upplysningar om Tjänsteindikatorn kontakta:

Linnea Kvist

Ekonomisk analytiker Almega

tel. 08-762 66 21, 070-590 34 45 linnea.kvist@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har nära 11 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt drygt 540 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Samhallförbundet
- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Bemanningsföretagen
- IT&Telekomföretagen inom Almega
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Tillväxten inom tjänstesektorn hämmas av kompetensbrist	6
2.1	Starkast efterfrågan på företagstjänster kommer från den privata tjänstesektorn	9
2.2	Tjänsteproduktionen fortsätter hålla uppe tillväxten i svensk ekonomi	11
2.3	Fortsatt stark tillväxt i flera tjänstebranscher	12
3	Tjänstesektorns sysselsättning hämmas av brist på kvalificerad arbetskraft och skattehöjningar.....	17
3.1	Branschutveckling	22
3.2	Inrikes- och utrikes födda	23
4	Tjänstepriserna fortsätter uppåt	25
4.1	Fortsatt deflation.....	28
4.2	Tjänstepriserna i KPI – ökar svagt	30

Det här är Tjänsteindikatorn

Tjänsteindikatorn bygger från och med fjärde kvartalet 2013 på en ny skattning utifrån tidsserierna i KI-barometern i förhållande till utfallet enligt tjänsteproduktionsindex från SCB för tjänsteproduktionens tillväxt per kvartal, se faktarutan nedan.

Almegas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, dåvarande chefekonom för Almega. Indikatorn bygger på Konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet och täcker in omkring 90 procent av den privata tjänstesektorn, räknat i både produktionsvärde och sysselsättning. De branscher som saknas i KI-barometern är utbildning, hälso- och sjukvård, kultur, nöje och fritid samt samhälleliga tjänster samt hushållsnära tjänster inom näringslivet. Dessa branscher täcks å andra sidan in i Tjänsteproduktionsindex, som däremot inte inkluderar den finansiella sektorn. Tjänsteindikatorn är ett instrument för kortsiktiga konjunkturanalyser och för att tidigt förutspå vändpunkter i konjunkturen för tjänstesektorn.

Tjänsteindikatorn bygger på långa tidsserier för den privata tjänstesektorn, som uppdateras varje kvartal. Tidsserierna har skattats mot utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn för det närmast kommande kvartalet. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagens förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen per kvartal enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Tjänsteindikatorn kan anta värden mellan 0 och 100, där värden över 50 anger ökad produktion och under 50 följaktligen minskad produktion.

Även Almegas arbetsmarknads- samt prisindikator bygger på historiska tidsserier från Konjunkturbarometern. Samtliga tre nämnda indikatorer har visat ett högt prognosvärde.

Förutom att ange riktningen för produktion, sysselsättning och priser under det kommande kvartalet, analyseras barometerindikatorerna i relation till den faktiska utvecklingen i kvantitativa termer enligt annan statistik, exempelvis tjänsteproduktionsindex, de svenska nationalräkenskaperna, SCB:s Kortperiodiska sysselsättningsstatistik, Arbetskraftsundersökning samt prisstatistik.

1 Sammanfattning

Almegas tjänsteindikator pekar på att tillväxten inom den privata tjänstesektorn kommer att öka i ungefär samma takt under tredje kvartalet i år som under andra kvartalet. Då ökade tjänsteproduktionen med 2,1 procent. Efterfrågan på tjänster riktade till både hushåll och företag ser fortsatt stark ut, men kapacitetsutnyttjandet är redan högt inom flera branscher. Mycket talar för att tillväxten ”slagit i taket” i flera branscher på grund av resursbrist, vilket motverkar en fortsatt upptrappning av produktionstillväxten inom den privata tjänstesektorn. Inom tjänstesektorn handlar resurser oftast om tillgång på personal med rätt kompetens, och nu rapporterar flera branscher att bristen på personal stiger. Detta skapar flaskhalsar vilket hämmar tillväxten i tjänstesektorn.

Almegas arbetsmarknadsindikator pekar visserligen på en starkare ökningstakt för sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn under tredje kvartalet i år, men matchningsproblemen på arbetsmarknaden kommer med stor sannolikhet leda till en svagare ökning än vad indikatorn visar. Efterfrågan på arbetskraft ökar fortfarande, men mycket talar för att växande problem för flera tjänstebranscher att hitta rätt kompetens håller tillbaka sysselsättningstillväxten i tjänstesektorn totalt. En minskning av antalet sysselsatta har dessutom skett inom branscher som har en personalintensiv verksamhet med en hög andel unga anställda. Detta har också hämmat sysselsättningsökningen inom tjänstesektorn totalt redan under andra kvartalet i år.

Det sker dessutom en förskjutning på arbetsmarknaden där antalet sysselsatta inrikes födda minskar kraftigt medan antalet sysselsatta utrikes födda ökar. Under andra kvartalet fortsatte denna utveckling än starkare. Men även om utrikes födda står för huvuddelen av sysselsättningsökningen är det samtidigt så att utlandsfödda också utgör en allt större del av arbetslösheten.

Almegas prisindikator pekar på en fortsatt ökning av prisökningstakten för privata tjänstesektorn under tredje kvartalet jämfört med föregående kvartal. Både inom handeln och inom övriga privata tjänstenärings förväntas prisökningstakten ta mer fart under tredje kvartalet i år, men det är framförallt inom handeln som prisökningarna väntas accelerera.

Att priserna ökar inom detaljhandeln beror troligtvis dels på ett fortsatt köpsug från hushållen, dels på högre importpriser i år jämfört med förra året beroende på en starkare dollar- och eurokurs. För övriga tjänstepriser tyder Almegas prisindikator på en fortsatt svag prisutveckling. Det hör sannolikt samman med en fortsatt hård internationell konkurrens, med begränsade möjligheter att höja producentpriserna.

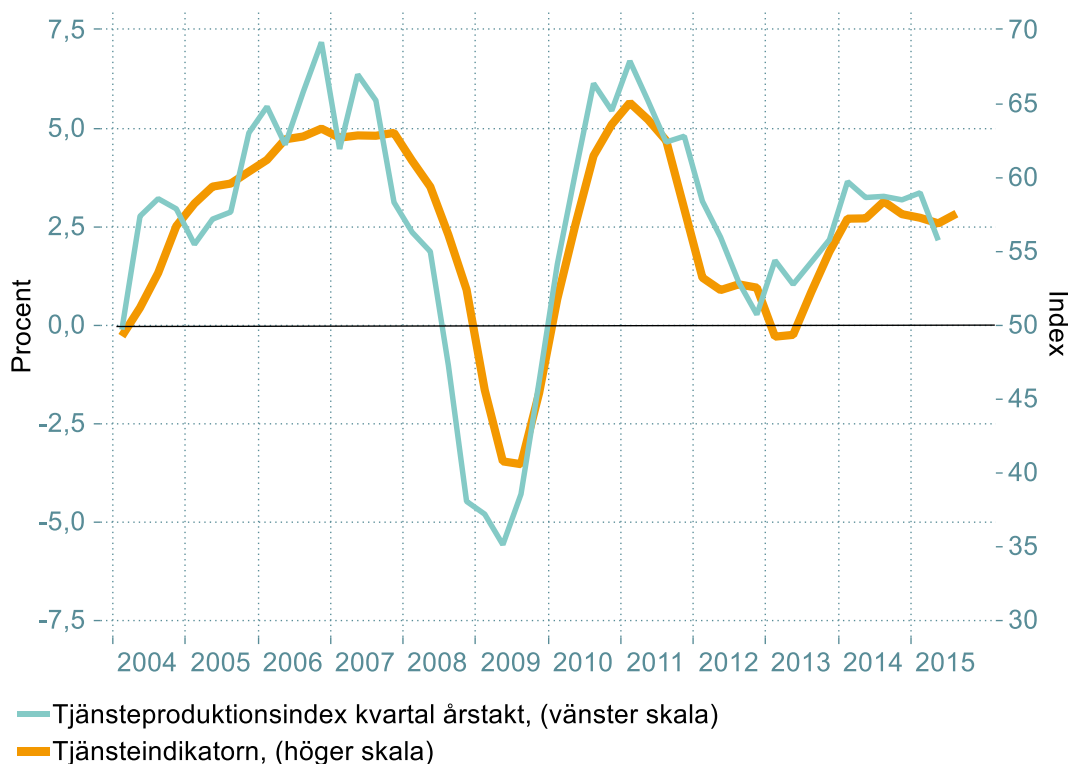
Linnea Kvist, ekonomisk analytiker, Li Jansson, arbetsmarknadsekonom
Almega 9 september 2015

2 Tillväxten inom tjänstesektorn hämmas av kompetensbrist

Tjänsteindikatorn pekar på att tillväxten inom den privata tjänstesektorn kommer att öka i ungefär samma takt under tredje kvartalet i år som under andra kvartalet, då tjänsteproduktionen steg med 2,1 procent. Det innebär en lägre ökningstakt jämfört med första kvartalet, då den låg på 3,4 procent. Efterfrågan på tjänster riktade till både hushåll och företag ser fortsatt stark ut, men kapacitetsutnyttjandet är redan högt inom flera tungt vägande branscher, vilket motverkar en fortsatt upptrappning av produktionstillväxten inom den privata tjänstesektorn. Om tillgången på den kompetens företagen behöver för att möta den ökade efterfrågan hade varit bättre hade med andra ord produktionstillväxten inom den privata tjänstesektorn kunnat vara starkare än den tillväxt som nu noterats för andra kvartalet.

Tillväxten inom den privata tjänstesektorn mattades alltså av under andra kvartalet i år, vilket var i linje med vad Almegas tjänsteindikator i början av juni pekade på. Avmattningen blev dock något större än väntat.¹ En bidragande orsak till detta är sannolikt ökade svårigheter för tjänsteföretag att hitta personal med rätt kompetens, vilket hämmar tillväxttakten.

Diagram 1: Almegas tjänsteindikator för produktionstillväxten i privat tjänstesektor

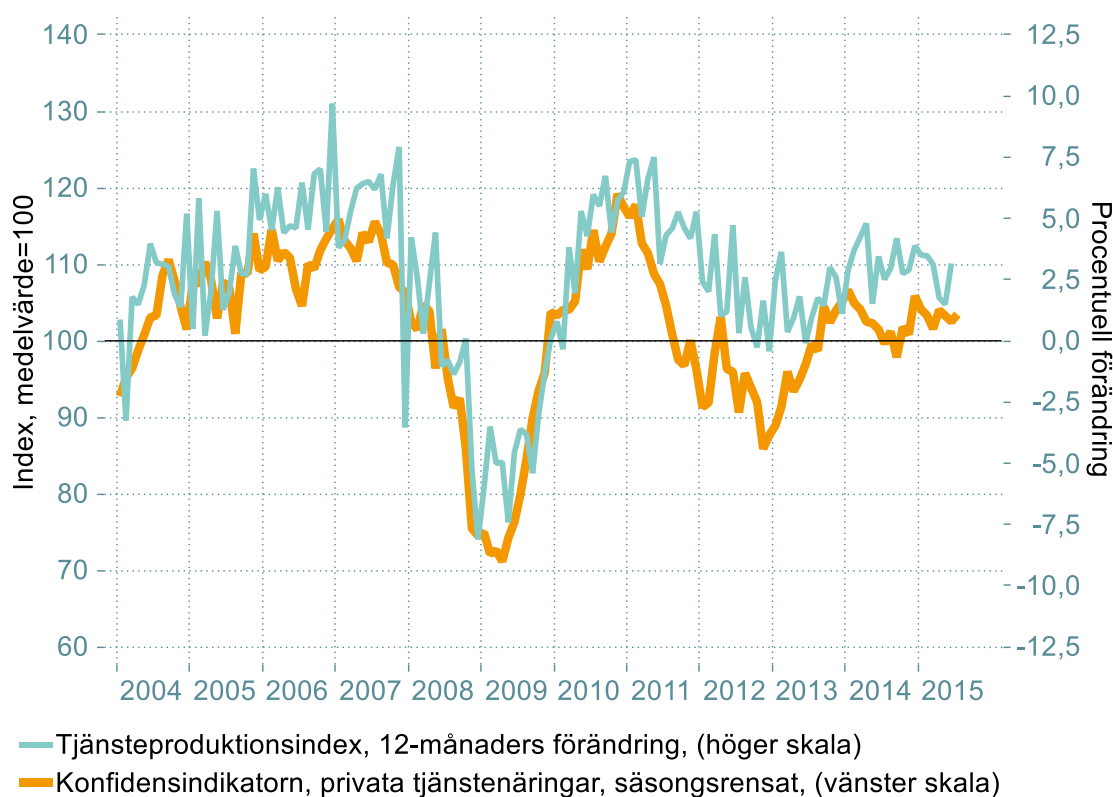

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB, Macrobond.

¹ Enligt Tjänsteproduktionsindex, SCB, 14 aug 2015.

Ett av tecknen på att konjunkturen för den privata tjänstesektorn är fortsatt stark är att *Konfidensindikatorn* för den privata tjänstesektorn² i juli låg kvar över det historiska genomsnittet, enligt KI-barometern. Indikatorn låg på indexvärdet 103, över det historiska genomsnittet som motsvarar index 100, vilket tyder på att konjunkturen är starkare än normalt för tjänsteföretagen, se diagram 2. Liksom Almegas tjänsteindikator talar konfidensindikatorn för att tjänsteproduktionen kommer att fortsätta vara stark även under tredje kvartalet.

Diagram 2: Konfidensindikatorn för privata tjänstenäringsar och tjänsteproduktionsindex

Källa: Almega, SCB.

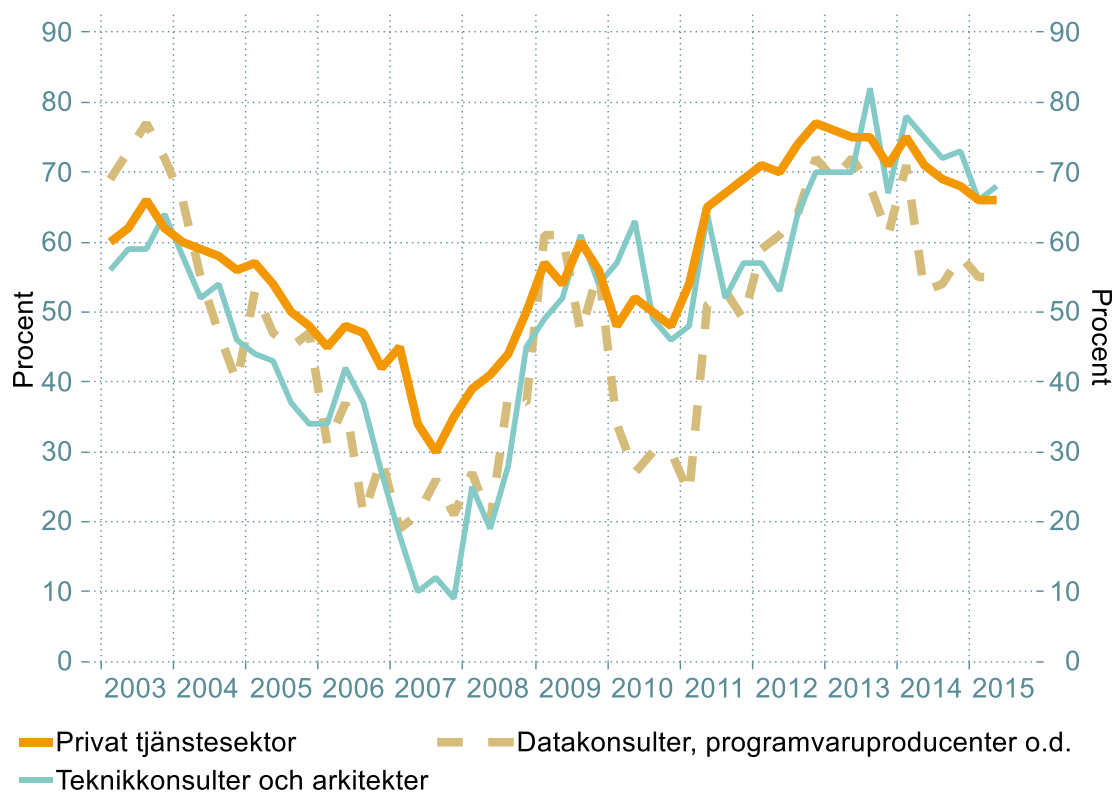
Det finns emellertid tecken på att tjänsteföretagens resursutnyttjande har stigit och gradvis blivit mer ansträngt sedan förra året. Andelen företag som svarat att de kan öka sin produktion med befintliga resurser³ har gradvis krympt sedan 2013, se diagram 3.

² *Konfidensindikatorn* beräknas som ett medelvärde av netttotalen (säsongsrensade och standardiserade) för ett antal frågor i KI-barometern (Konjunkturinstitutet). Denna tidsserie standardiseras sedan till en ny serie med medelvärde 100 och standardavvikelse 10 under perioden 1996-2002. För konfidensindikatorn för tjänsteföretagen används följande variabler från KI-barometern: Utvecklingen av företagets verksamhet (utfall) + efterfrågan på företagets tjänster (utfall) + efterfrågan på företagets tjänster (förväntningar).

³ För tjänsteföretag består deras produktionsresurser i huvudsak av personal.

Det gäller den privata tjänstesektorn totalt sett, och bland tjänstesektorns delbranscher exempelvis olika typer av företagstjänster. Inom tjänstesektorn handlar resurser oftast om tillgång på personal med rätt kompetens. Och nu rapporterar flera branscher, särskilt kunskapsintensiva branscher, att bristen på personal stiger. Detta skapar flaskhalsar vilket hämmar tillväxten och håller tillbaka produktionstillväxten i tjänstesektorn.

Diagram 3: Andel företag som kan öka produktionen med givna resurser, procent

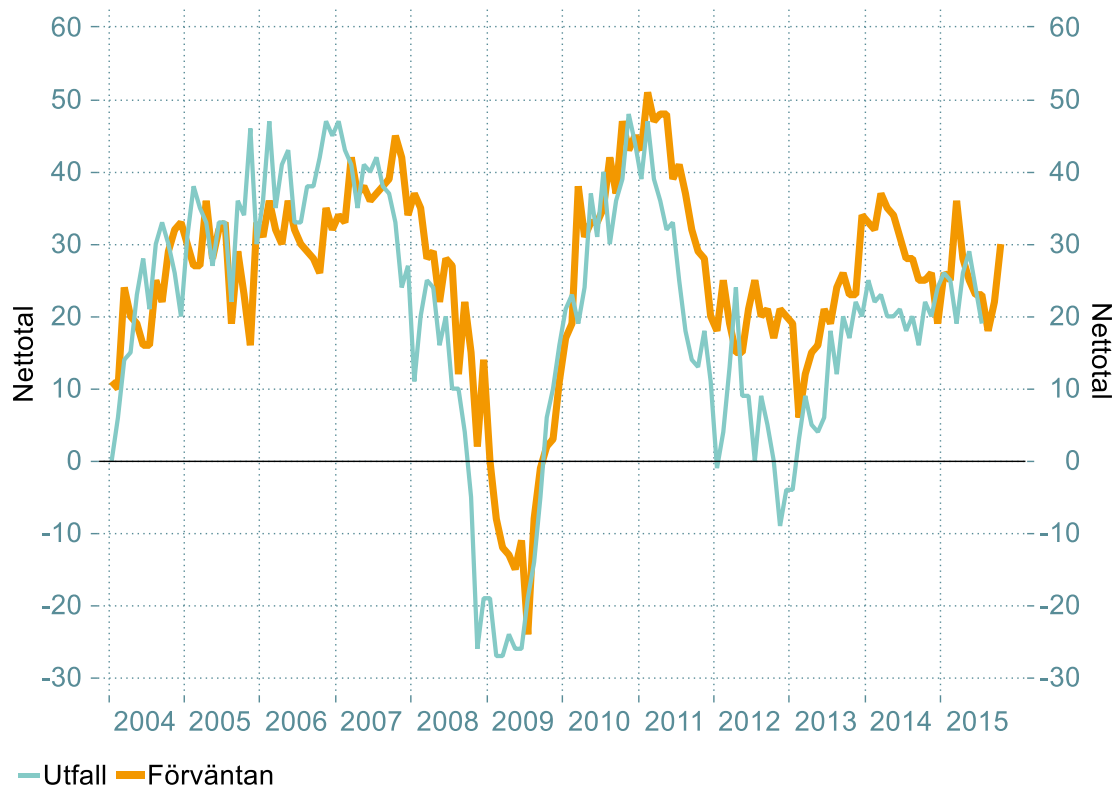

Källa: Almega, SCB.

Efterfrågan vände uppåt för alltför tjänsteföretag mot slutet av 2014, under juni och juli mattades dock efterfrågan av något, precis som företagen förväntat, se diagram 4. Företagen förväntar sig däremot att efterfrågan återigen ska ta fart under kommande månader fram t.o.m. oktober, enligt KI-barometern från juli.

Under andra kvartalet i år ökade efterfrågan för 38 procent av tjänsteföretagen. Den siffran kan jämföras med det senaste högkonjunkturåret 2007, då efterfrågan steg för 45 procent av de privata tjänsteföretagen. Konjunkturen har förbättrats sedan förra året för tjänstesektorn, men den befinner sig ännu inte i riktigt lika stark konjunktur som under 2007.

Diagram 4: Privata tjänstenärningar, förväntningar och utfall för efterfrågan på företagens tjänster, netttotal, säsongrensat⁴

Källa: KI-barometern, Macrobond.

2.1 Starkast efterfrågan på företagstjänster kommer från den privata tjänstesektorn

För att få reda på varifrån efterfrågan på företagstjänster kommer, genomför Almega regelbundet en enkätundersökning bland medlemsföretag inom branscher som producerar företagstjänster. Det har tidigare saknats ledande indikatorer på vilka delar av ekonomin som kan förväntas dra efterfrågan på just företagstjänster. Företag inom *Svenska Teknik&Designföretagen*, *IT&Telekomföretagen* samt *Bemanningsföretagen* har svarat på frågan om hur efterfrågan från olika sektorer på företagets tjänster utvecklats, dels under det senaste halvåret och dels hur efterfrågan förväntas utvecklas under det kommande halvåret.

⁴ Med netttotal menas andelen företag som, i det här fallet, svarat att efterfrågan ökat minus andelen som svarat att den minskat. Nettotalet för vad företagen förväntar sig för utveckling av efterfrågan under det närmast kommande kvartalet beräknas på motsvarande sätt, dvs. hur stor andel som räknar med ökad efterfrågan minus andelen som räknar med att efterfrågan kommer att minska.

Enkätsvaren visar att företagstjänster efterfrågas från alla sektorer i ekonomin. Men under första halvåret 2015, liksom under 2014, var det främst den privata tjänstesektorn som drog upp efterfrågan på företagstjänster. I mindre grad kom efterfrågan från offentlig sektor samt tillverknings och byggindustrin. Efterfrågan från byggindustrin har dock ökat jämfört med sista halvåret 2014. Efterfrågan på företagstjänster från industrin blev betydligt lägre än förväntat under första halvåret.

Tabell 1 Utvecklingen av efterfrågan på företagstjänster, netttotal

	Efterfrågan under första halvåret 2015 Andel företag som svarar ökning minus andel som svarar minskning, dvs. netttotal	Efterfrågan under andra halvåret 2015 Andel företag som svarar ökning minus andel som svarar minskning, dvs. netttotal	Förändring av nettotalet
Efterfrågan på företagstjänster från:			
Offentlig sektor	10	26	16
Privat tjänstesektor	41	42	1
Tillverkningsindustrin	10	27	17
Byggindustrin	27	32	5
Från marknaden totalt sett	43	47	4
Samt delbranscher inom privat tjänstesektor:			
Handel	22	29	7
Transporter	19	24	5
Finansiell sektor	28	31	3
Företagstjänster	35	39	4
Vård/omsorg	30	26	-4
Utbildningsföretag	20	22	2
Personliga/kulturella tjänster	12	14	2

Källa: Almgas enkätundersökning bland medlemsföretag inom företagstjänster (Svenska Teknik&Designföretagen, IT&Telekomföretagen samt Bemanningsföretagen)

Efterfrågan på företagstjänster väntas under det kommande halvåret, precis som under det senaste halvåret, vara starkast från den privata tjänstesektorn. Efterfrågan väntas dock stiga även från övriga sektorer. Allra störst ökning väntas från industrin där ökningen av nettotalet (kommande halvår jämfört med senaste halvåret) är störst.

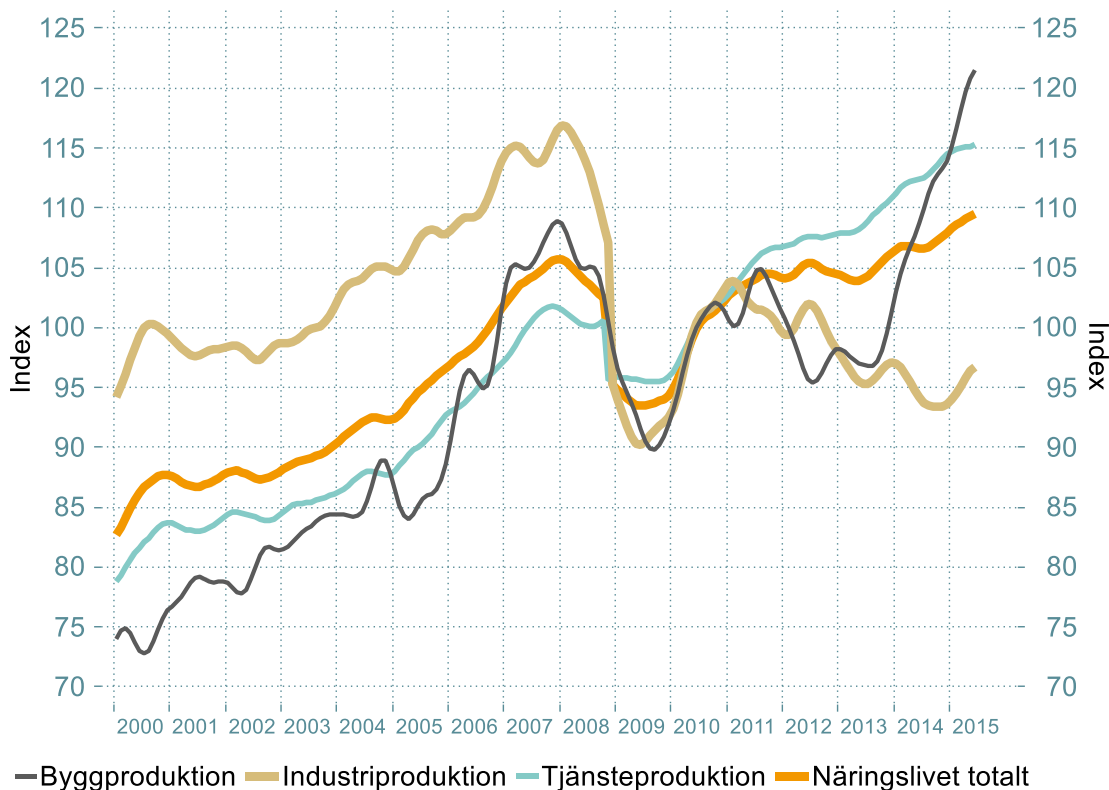
Bland tjänstesektorns delbranscher väntas efterfrågan på företagstjänster öka från samtliga delbranscher, men allra starkast från företagstjänstbranscher i sig. Även efterfrågan från finansiell sektor samt handeln väntas vara relativt stark under andra halvåret.

Sammantaget kan man se förväntningar om stigande efterfrågan från alla sektorer under kommande halvår vilket talar för en fortsatt god konjunkturutveckling, se tabell 1.

2.2 Tjänsteproduktionen fortsätter hålla uppe tillväxten i svensk ekonomi

Under förra året var det främst tjänsteproduktionen som höll uppe tillväxten inom näringslivet, se diagram 5.⁵ Eftersom tjänsteproduktionen väger tyngst inom näringslivets produktion bidrog dess tillväxt till större delen av uppgången för näringslivets totala produktionsökning under förra året, även fast tillväxttakten var högst inom byggverksamhet, se diagram 5. I SCB:s index för näringslivets produktion har tjänsteproducenter en vikt på 65,3 procent, byggverksamhet 8,3 procent och industrin 26,4 procent.⁶

Diagram 5: Näringslivets produktionstillväxt, fasta priser, 12-månadersförändring i procent, trendskattat⁷

Källa: SCB, Macrobond.

⁵ Enligt SCB:s produktionsindex över näringslivet. I detta index exkluderas finans- och försäkringsverksamhet.

⁶ Avser andel av näringslivets förädlingsvärde år 2014.

⁷ Tidsserierna är rensade för säsongvariationer samt trendskattade, dvs. rensade för tillfälliga variationer. Med hjälp av säsongrensade och trendskattade tidsserier är det lättare att följa den underliggande trenden för, i det här fallet, näringslivets produktionsutveckling.

Först i slutet av förra året visade industrins orderingång en tendens att vända uppåt från en låg nivå, och med undantag för i februari i år har den fortsatt att gradvis stiga fram till och med juli i år. Men enligt Almegas senaste prognos för Sveriges ekonomi 2015-2016⁸ väntas Sveriges exportmarknadstillväxt i år öka till och med något svagare än förra året. Först nästa år bedöms den ta mer fart. Industrins produktion bedöms därför öka mycket svagt i år enligt Almegas prognos, med bara lite över 1 procent från förra årets minskning med lika mycket. Almega räknar med att den privata tjänstesektorns produktion kommer att öka med 3 procent i år, dvs. lika mycket som förra året, och därmed ligga bakom större delen av Sveriges BNP-ökning i år, liksom förra året.

Sveriges totala produktion, BNP, ökade med 3 procent under andra kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal förra året, enligt ”snabb-beräkningen” för andra kvartalet från SCB.⁹ Från första till andra kvartalet ökade BNP preliminärt med 1 procent. Det var framförallt ett starkt exportnetto som bidrog till den uppgången.

Produktionen inom näringslivet steg med 1,1 procent säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. De varuproducerande branscherna ökade produktionen med 1,9 procent. Till skillnad från första kvartalet visade även industrin en viss ökning av produktionen, dock från en låg nivå. I de tjänsteproducerande branscherna ökade produktionen med 0,7 procent. Offentliga myndigheters produktion steg med 0,8 procent.

Under andra kvartalet steg exporten med 0,9 procent totalt jämfört med första kvartalet, vilket bidrog med 0,4 procentenheter till BNP-uppgången. Exporten av varor var oförändrad och exporten av tjänster steg med 2,9 procent. Importen var 0,4 procent lägre under det andra kvartalet jämfört med kvartalet innan. Importen av varor minskade med 0,8 procent och importen av tjänster ökade med 0,4 procent. Den lägre importen bidrog med 0,2 procentenheter till BNP-ökningen. Sammantaget förklaras alltså 0,6 procentenheter av BNP-uppgången det andra kvartalet av ett starkt exportnetto.

2.3 Fortsatt stark tillväxt i flera tjänstebranscher

Under 2013 visade tjänstebranscher som främst riktar sig mot hushållens konsumtion starkast tillväxt inom tjänstesektorn, som hälso- och sjukvård samt omsorg, utbildningsbranschen, hotell och restaurang, kultur, nöje och fritid. Under 2014 tog även företagstjänster av olika slag mer fart. Under första halvåret i år var tillväxttakten fortsatt stark för telekommunikation, informations- och kommunikationsföretag,

⁸ Se Almegas konjunkturrapport ”Nytt läge i svensk ekonomi efter krisen”, 5 maj 2015.

⁹ En snabb och preliminär beräkning för andra kvartalet görs i juli varje år, som bygger på ofullständigt dataunderlag för andra kvartalet. En mer underbyggd beräkning av andra kvartalets BNP publiceras den 11 september 2015.

datakonsulter med mera, se tabell 2. Takten för ”övriga företagstjänster”¹⁰ på 2,0 procent var dock svagare än deras tillväxt under 2014, som uppgick till nära 6 procent. Under juni månad minskade till och med tillväxten för branschen med 0,5 procent, trots fortsatt god efterfrågan på flertalet företagstjänster.

Tabell 2: Produktionstillväxt enligt tjänsteproduktionsindex, fasta priser kalenderkorrigerat, procentuell förändring

Ranking efter tillväxt hitintills i år	juni 2015/juni 2014	1:a halvåret 2015/ 1:a halvåret 2014
Telekommunikation	16,1	15,5
Motorhandel	11,6	8,3
Datakonsultverksamhet o.d.	13,4	7,3
Hälso- och sjukvård, omsorg	4,7	6,0
Detaljhandeln	5,6	4,5
Kultur, nöje och fritid	-1,3	4,0
Uthyrnings-, resetjänster	2,3	3,6
Hotell och restaurangverksamhet	1,2	3,0
IT och fastighetsverksamhet	4,2	2,7
Övriga företagstjänster	-0,5	2,0
Partihandeln	1,4	1,4
Transport och magasinering	-0,8	-0,1
Fastighetsverksamhet	2,3	-0,1
Utbildningsväsendet	-4,9	-2,7
Privat tjänstesektor totalt	3,1	2,7

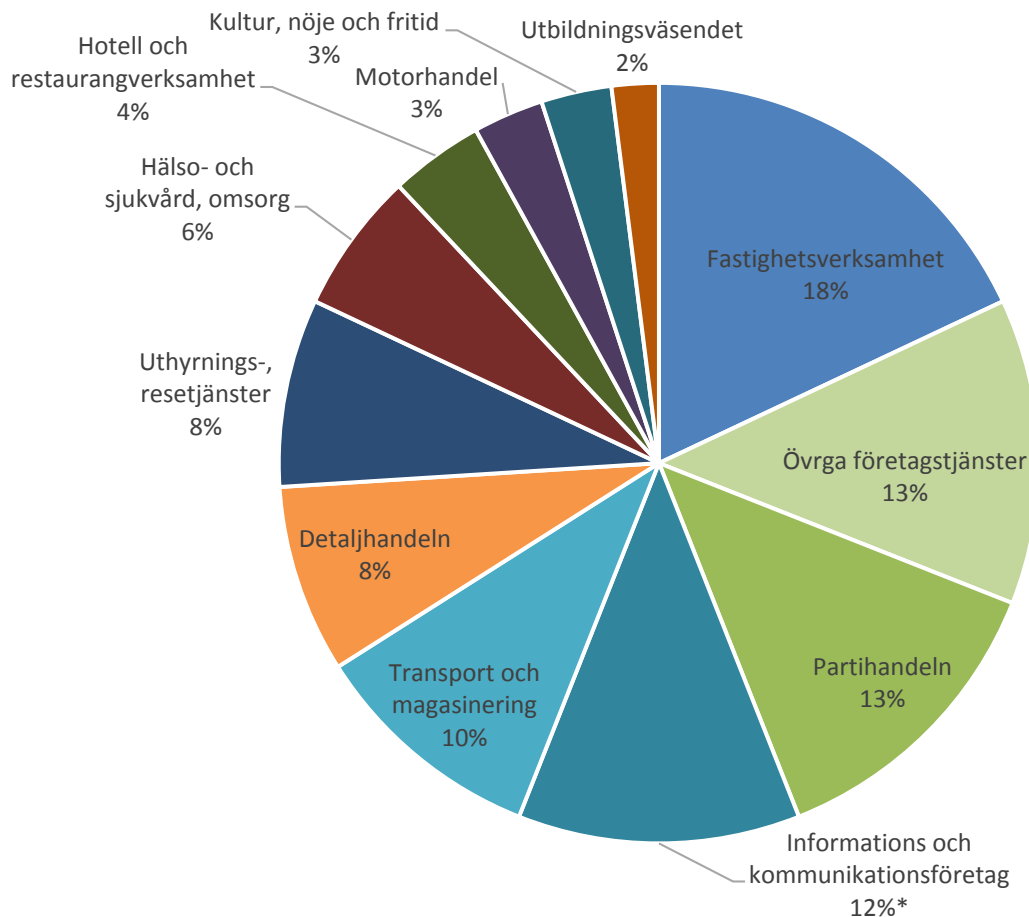
Källa: SCB Tjänsteproduktionsindex, 14 augusti 2015¹¹

Hittills i år har telekombranschen visat starkast tillväxt, 15,5 procent, se tabell 2. Även motorhandel samt datakonsultverksamhet hade en stark tillväxt under årets första sex månader. Efterfrågeläget inom bemanningsbranschen (vilken ingår i posten Uthyrnings- och resetjänster ovan) har förbättrats sedan slutet på förra året, även om företagen inom branschen skruvat ned sina förväntningar på efterfrågan under de närmaste månaderna. Det hänger troligtvis samman med de ökade kostnaderna som höjda sociala avgifter för unga kommer att innebära.

¹⁰ I ”övriga företagstjänster” ingår juridisk och ekonomisk konsultverksamhet, verksamheter som utövas av huvudkontor; konsulttjänster till företag, arkitekt- och teknisk konsultverksamhet; teknisk provning och analys, forskning och utveckling, reklam och marknadsundersökning, annan verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt veterinärverksamhet.

¹¹ I och med publiceringen av Tjänsteproduktionsindex för april månad har metoden för undersökningen ändrats. Syftet med den nya metoden är enligt SCB att förbättra kvaliteten i statistiken samt att samordna den ekonomiska månads- och kvartalsstatistiken. Dock har den visat sig innebära stora revideringar bakåt i tiden av tjänsteproduktionsindex. När Tjänsteproduktionsindex för juli släpptes reviderades siffrorna ovan, vilket alltså förklaras av denna nya beräkningsmetod.

Diagram 6: Tjänstebranschernas olika vikt av total tjänsteproduktion

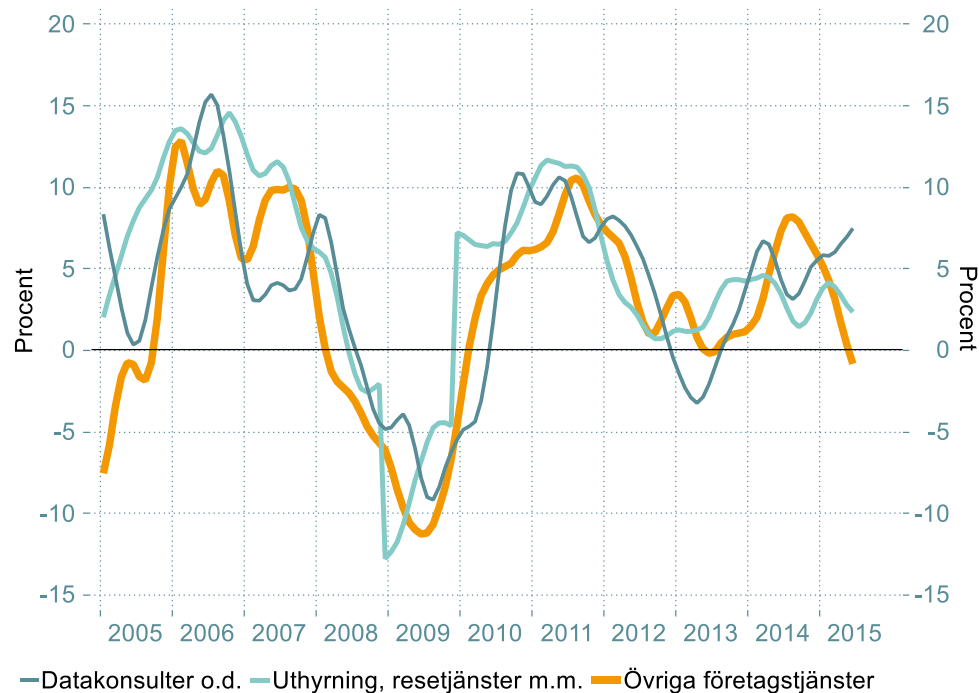
Källa: SCB, Tjänsteproduktionsindex, juni 2015

*Varav Datakonsultverksamhet 6% och Telekommunikation 3%

Det ser, som tidigare nämnts, svagare ut för ”övriga företagstjänster”, där bland andra företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik ingår, se diagram 7. Dessa branscher utgör cirka 13 procent (se diagram 6) av total tjänsteproduktion och har tillsammans med andra företagstjänstebranscher varit väldigt viktiga för jobbskapandet i Sverige¹². Under 2014 steg produktionen inom dessa övriga företagstjänster med 5,8 procent jämfört med 2013. Årstakten under första halvåret i år låg i snitt på 2 procent vilket innebär en avmattning jämfört med 2014. Detta trots att efterfrågan för de flesta av dessa branscher varit fortsatt god, se diagram 8.

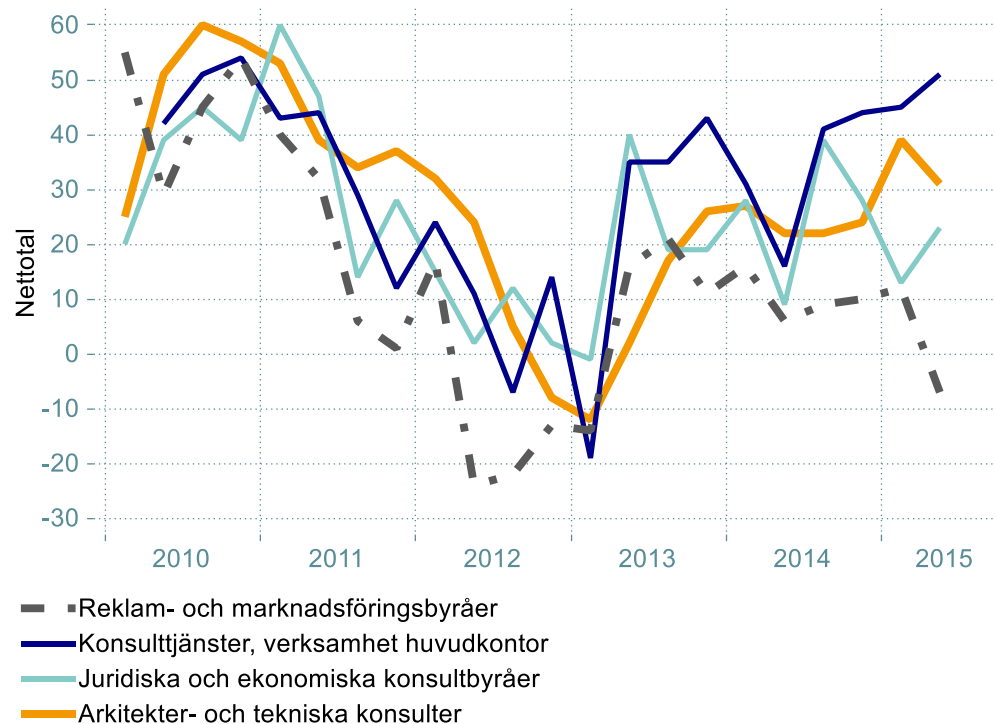
¹² Företagstjänster står bakom 45 procent av de senaste två decenniernas totala sysselsättningsökning, se vidare Almegas rapport ”Företagstjänster – allt viktigare för Sveriges produktion och konkurrenskraft”, november 2014. Almega definierar företagstjänster utifrån nya näringsgrensindelningen (SNI 2007) och inkluderar följande branscher i begreppet: SNI 69-82 samt 61-63, dvs. juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, uthyrning, fastighetsservice, reserätjänster och stödtjänster, telekommunikation, dataprogrammering, datakonsulter och informationstjänster. De står för drygt en fjärdedel av den privata tjänstesektorns totala produktion.

Diagram 7: Produktionstillväxt för olika företagstjänster, fasta priser, kalenderkorrigerat, procentuell förändring över 12 månader

Källa: SCB (Tjänsteproduktionsindex), Macrobond.

Diagram 8: Efterfrågeutvecklingen för olika företagstjänster, netttotal

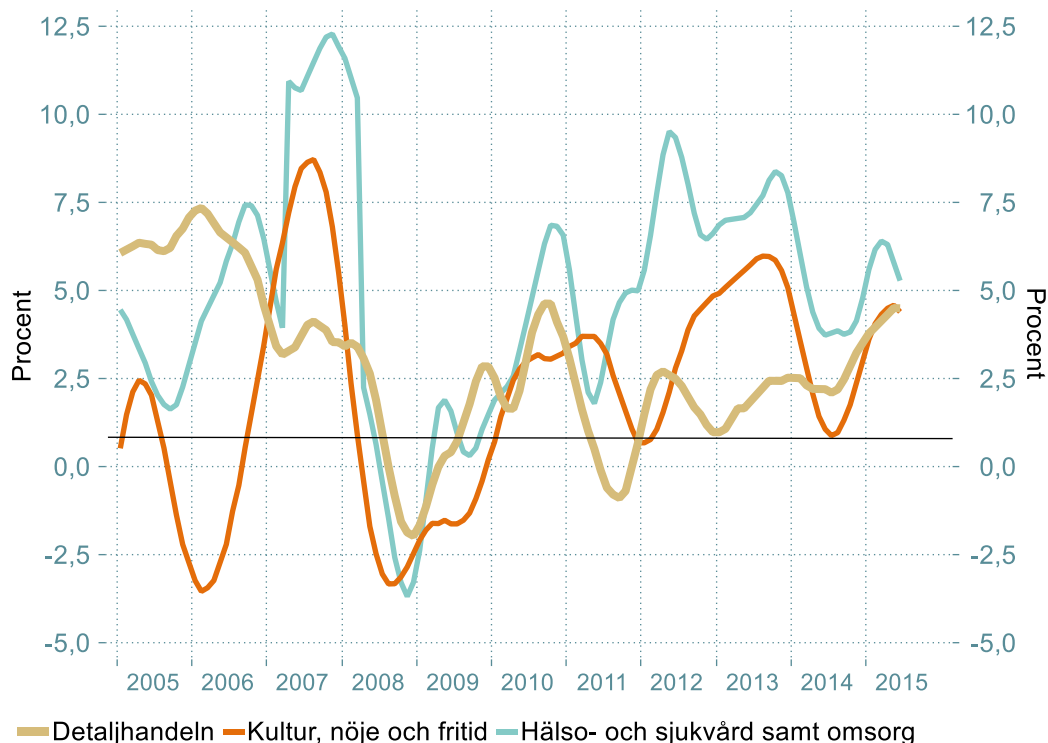

Källa: Almega, SCB.

Inom de övriga företagstjänsterna är det framförallt inom reklam- och marknadsföringsbyråer som efterfrågan mattats av, se diagram 8. Inom branscherna konsulttjänster till huvudkontor fortsatte efterfrågan att stiga under andra kvartalet enligt KI-barometern. Efterfrågeutvecklingen för arkitekter har hitintills varit starkare jämfört med förra året, medan efterfrågan för juridiska och ekonomiska konsultbyråer fluktuerat upp och ner under första halvåret i år, dock fortfarande på en god nivå. Det vill säga, tillväxten inom de så kallade företagstjänstebansherna är sammantaget fortsatt god, vilket tyder på att det är andra faktorer som orsakar inbromsningen av tillväxten, som exempelvis bristen på kompetens.

Produktionen inom hälso-, sjukvård samt omsorgstjänster var hög under förra året, och steg ytterligare under första halvåret i år, se tabell 2. Det tyder på fortsatt stark efterfrågan för branschen. Produktionstakten även för andra branscher som vänder sig främst mot hushållen, såsom detaljhandeln och hotell och restaurang har hittills i år visat en stark tillväxt. Även för Kultur, nöje och fritid har produktionstakten fått ett uppsving i år jämfört med förra året, även fast den minskade i juni, med 1,3 procent jämfört med samma månad 2014, se tabell 2. Almega räknar i sin senaste prognos för Sveriges ekonomi med att hushållens konsumtion i år kommer att öka med 2,8 procent, vilket är starkare än förra årets ökning med 2,4 procent.¹³

Diagram 9: Produktionstillväxt, fasta priser, kalenderkorrigerat, procentuell förändring över 12 månader

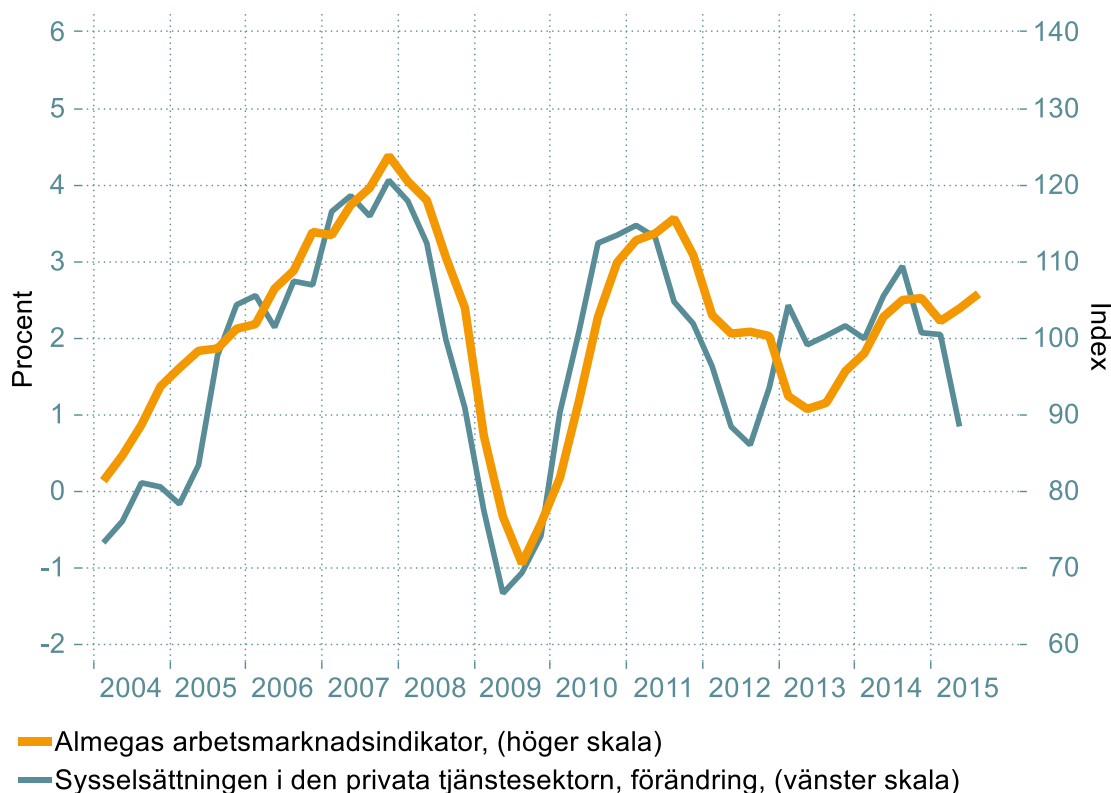
Källa: Tjänsteproduktionsindex, SCB.

¹³ Se vidare Almegas konjunkturrapport, 5 maj 2015, som kan hämtas från www.almega.se

3 Tjänstesektorns sysselsättning hämmas av brist på kvalificerad arbetskraft och skattehöjningar

Almegas arbetsmarknadsindikator pekar visserligen på att ökningstakten för sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn under tredje kvartalet i år kommer att stiga, men mycket talar för en betydligt svagare utveckling, se diagram 10. Efterfrågan på arbetskraft ökar fortfarande, men mycket talar för att ökade problem för vissa tjänstebranscher att hitta rätt kompetens håller tillbaka ökningen i tjänstesektorn totalt. Ökningstakten för antalet sysselsatta i den privata tjänstesektorn mattades av rejält redan under andra kvartalet, från 2,0 procent till 0,8 procent¹⁴.

Diagram 10: Arbetsmarknadsindikatorn¹⁵ och den faktiska sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn, förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

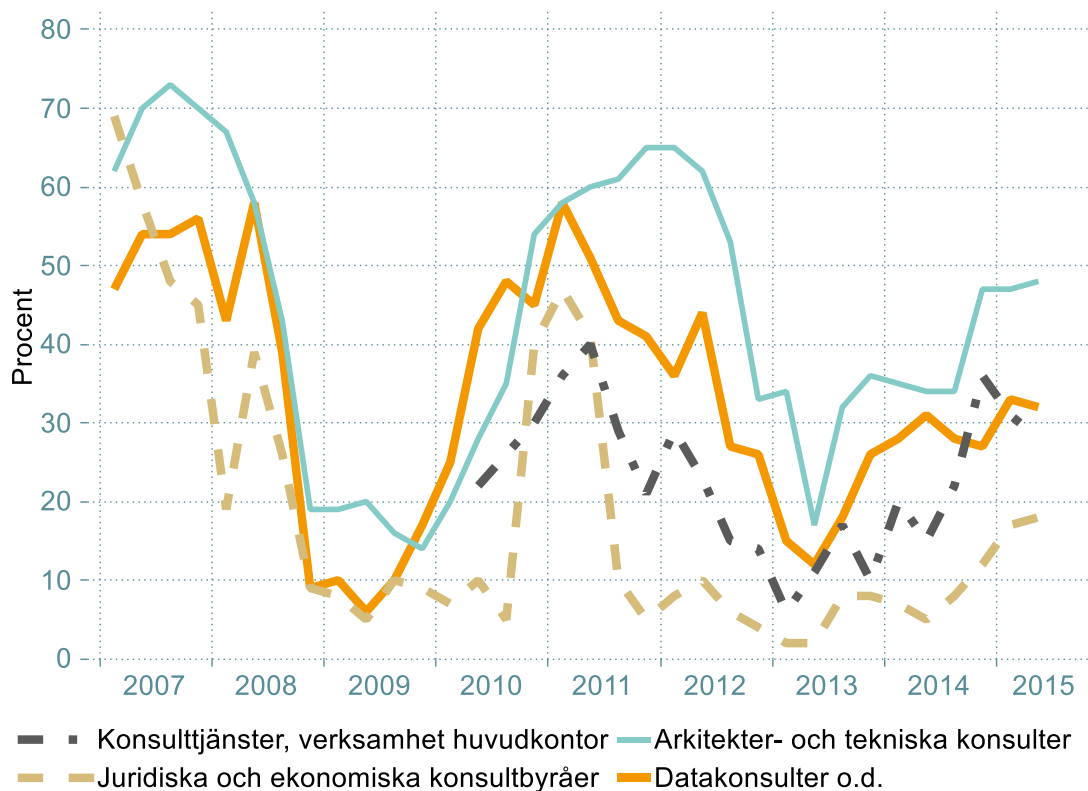
Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB (nationalräkenskaperna), Macrobond.

¹⁴ Enligt SCB, nationalräkenskaperna, 30 juli 2015.

¹⁵ Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på uppgifter om företagens anställningsplaner samt uppgifter om brist på arbetskraft, som hämtats från Konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet. Almegas indikator bygger i sin tur på en skattning mot utfallet för sysselsättningens tillväxt inom den privata tjänstesektorn enligt de svenska nationalräkenskaperna från SCB. Värdet 100 enligt arbetsmarknadsindikatorn anger genomsnittet för hela den observerade period som den täcker (startåret är 2003).

Andelen företag som upplever att bristen på personal är främsta hindret för företagets verksamhet har gradvis ökat sedan mitten av 2013 för flertalet tjänstebranscher. För arkitekter- och tekniska konsulter är det nu nästan hälften av företagen som upplever att personalbrist är främsta hindret. För datakonsulter o.d. är motsvarande siffra cirka en tredjedel. Även bland juridiska och ekonomiska konsultbyråer samt konsulttjänster för huvudkontor anses personalbrist vara ett ökande hinder, se diagram 11. Detta tyder på stora problem med kompetensbrist inom flera, framförallt kunskapsintensiva, tjänstebranscher.

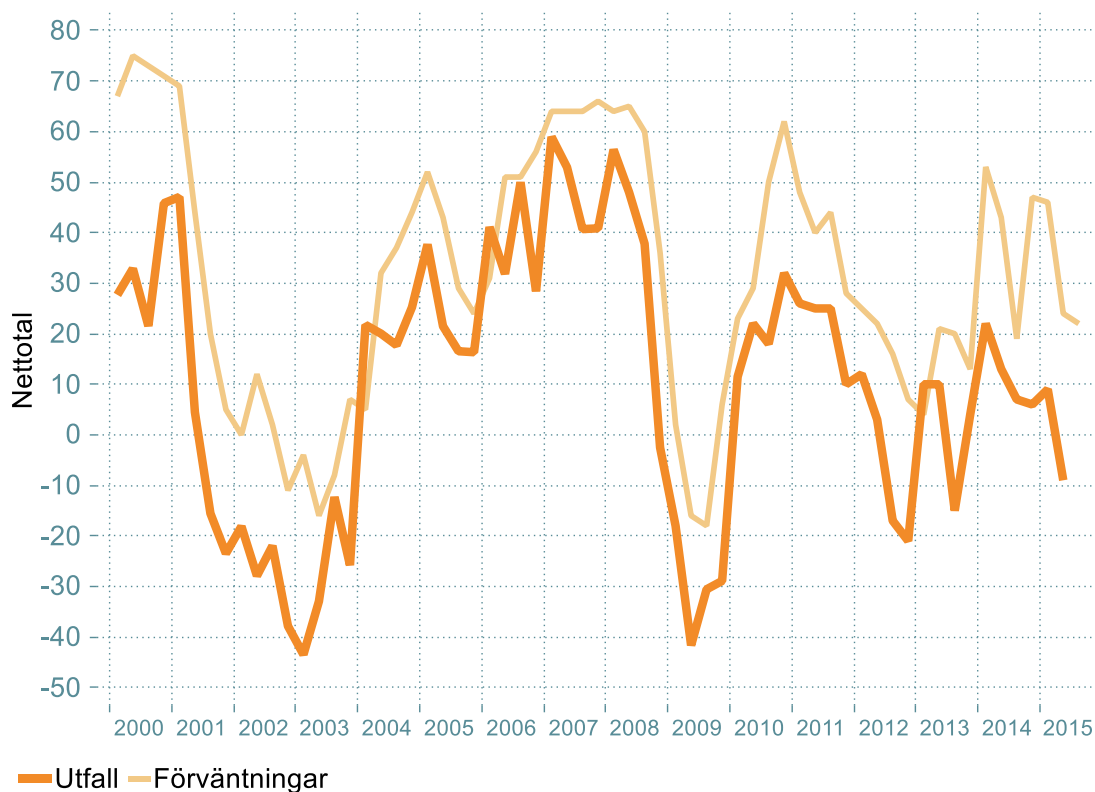
Diagram 11: Andelen företag som anser att bristen på kompetens är det främsta hindret för företagets verksamhet, säsongsjusterat

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet.

Ett exempel på en bransch som har fått akut brist på kompetens är IT- och telekomsektorn, vilket bland annat KI-barometern visar. Företagen inom branschen fortsätter att räkna med att kunna öka antalet anställda, men i praktiken har de inte lyckats, vilket utfallet visar för nettotalet i diagram 12.

Diagram 12: Datakonsulter, programvaruproducenter o.d., antal anställda, netttotal, säsongrensat

Källa: Almega, SCB.

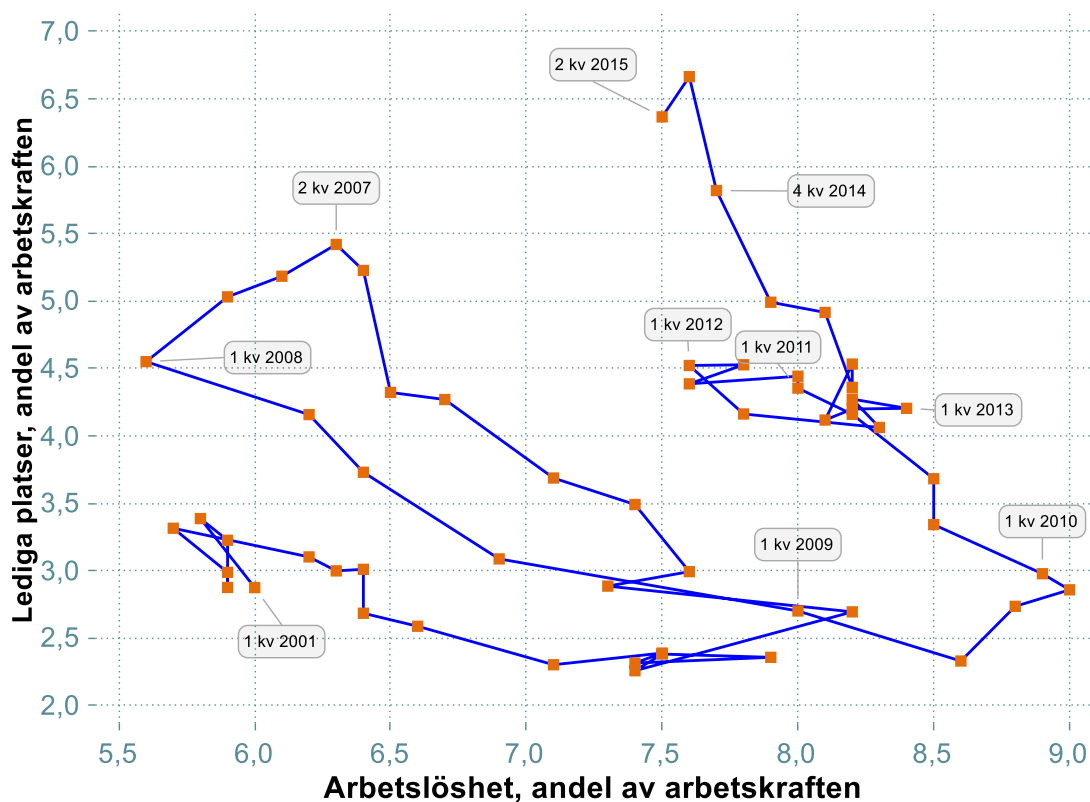
Enligt KI-barometern har antalet anställda inom datakonsulter, programvaruproducenter och dylikt minskat i början av 2015, trots att en övervägande andel av företagen inom branschen förväntat sig en ökning, se diagram 12. Även SCB:s nationalräkenskaper för andra kvartalet visar att antalet sysselsatta inom hela branschen *Dataprogrammering, datakonsulter och informationstjänster* sjunker jämfört med motsvarande kvartal förra året, vilket också tyder på att kompetensbrist motverkar en uppgång.

Enligt en rapport från IT&Telekomföretagen¹⁶ är efterfrågan på exempelvis mjukvaru- och systemutvecklare, IT-arkitekter och projektledare mycket stark. Tillgången på dessa och en rad andra specialkompetenser inom branschen är redan för liten. Enligt samma rapport uppskattas bristen på personal med IT-kompetens i Sverige i år uppgå till omkring 30 000 personer. Om inget görs för att öka tillgången på den arbetskraft som det är brist på uppskattas underskottet på arbetskraft inom branschen växa till 60 000 personer år 2020.

¹⁶ Se ”Akut och strukturell kompetensbrist i IT- och telekomsektorn”, IT&Telekomföretagen, Almega, mars 2015.

Ytterligare ett tecken på den här matchningsproblematiken på arbetsmarknaden ser man om man tittar på *Beveridgekurvan* för Sverige. Den visar att arbetslösheten hållit sig uppe betydligt högre i förhållande till den ökade andelen lediga platser. Under andra kvartalet i år låg andelen lediga platser på 6,4 procent av arbetskraften samtidigt som andelen arbetslösa uppgick till 7,5 procent, se diagram 13. Det innebär att matchningsproblemen fortsätter vara rekordstora och att arbetslösheten nu ligger betydligt högre än tidigare i förhållande till den höga andelen lediga platser.

Diagram 13: Sveriges *Beveridgekurva*, lediga platser samt arbetslöshet som andel av arbetskraften i åldrarna 16-64 år, säsongrensat

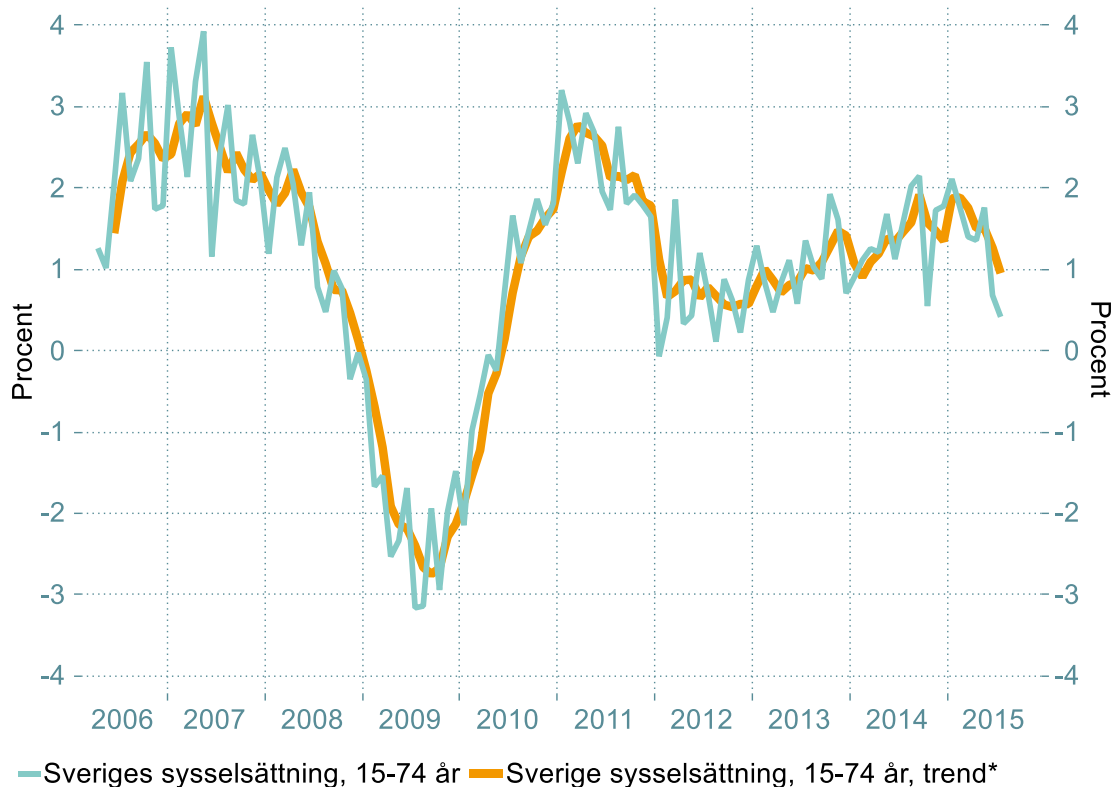
Källa: Almega, SCB.

Sveriges totala sysselsättning i åldrarna 15-74 år ökade med 21 000 under juli i år jämfört med juli förra året, enligt SCB:s Arbetskraftsundersökning (AKU). Det motsvarar en ökning med 0,4 procent, se diagram 14. I juli låg arbetslösheten på 7,4 procent.¹⁷ Almegas senaste prognos från i maj ligger på en genomsnittlig arbetslöshet under 2015 på 7,8 procent. I sin senaste prognos från augusti i år räknar Konjunkturinstitutet (KI) med att arbetslösheten kommer att uppgå till 7,7 procent i

¹⁷ Åldrarna 15-74, säsongrensade och utjämnade siffror.

genomsnitt för helåret 2015, vilket är en tiondel lägre jämfört med prognosen i juni. KI har samtidigt dragit ned sin prognos för den totala sysselsättningstillväxten för i år till 1,1 procent, jämfört med prognosen i juni på motsvarande 1,2 procent.

Diagram 14: Sveriges sysselsättning, 12-månadersförändring

Källa: Almega, SCB.

*3-månaders rullande medelvärde

Den fortsatta avmattningen för ökningstakten av antalet sysselsatta har Almega förutspått i tidigare konjunkturrapporter. Inbromsningen hittills i år ser till och med skarpare ut än vi räknade med i vår senaste prognos från maj i år. För helåret 2015 räknade vi med att sysselsättningen totalt kommer att öka med 57 000 fler sysselsatta. Nu tyder inbromsningen på en ökning kring 50 000, efter förra årets ökning med 66 000 fler sysselsatta.

3.1 Branschutveckling

Antalet sysselsatta under andra kvartalet minskade framför allt inom hotell- och restaurangbranschen, en nedgång med 6,2 procent jämfört med föregående år enligt nationalräkenskaperna. En liknande utveckling syns även inom handeln, där antalet sysselsatta minskade med 0,6 procent. Transport- och magasinering minskade med 2,1 procent.

De branscher som haft en nedgång under andra kvartalet i år har en personalintensiv verksamhet med en hög andel unga anställda. Att socialavgifterna för unga nu höjs påverkar anställningsbesluten i företagen och kan vara en bidragande orsak till inbromsningen av sysselsättningsutvecklingen.

Tabell 3: Förändring av antalet sysselsatta inom den privata tjänstesektorn

Medelantal sysselsatta	Förändring 2 kv 2015/ 2 kv 2014	
	Procent	1000-tal
Hotell och restaurang	-6,2	-12
Transport och magasinering	-2,1	-5
Dataprogrammering, datakonsulter och informationstjänster	-1,8	-2
Annan serviceverksamhet och förvärvsarbete i hushåll m.m.	-0,8	-1
Handel	-0,6	-3
Tjänsteproducenter	0,8	18
Informations- och kommunikationsverksamhet	1,0	1
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik; uthyrning fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	1,7	8
Personliga och kulturella tjänster	3,2	4
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	3,4	3
Övriga fastighetsförvärv	3,4	3
Förlagsverksamhet, film, video, TV, ljudinspelning, fonogramutgivning, planering och sändning av program	4,6	3
Telekommunikation	5,1	1
Utbildning, vård och sociala tjänster	5,1	12
Kultur, nöje och fritid	7,9	5
Finans- och försäkringsverksamhet	8,1	7

Källa: SCB (Nationalräkenskaperna), 30 juli 2015.

Antalet sysselsatta inom branschen ”Annan serviceverksamhet och förvärvsarbete i hushåll” minskade med 0,8 procent under andra kvartalet. Det kan höra samman med politiska signaler om att RUT-avdraget ska reduceras och att kunderna därmed minskar

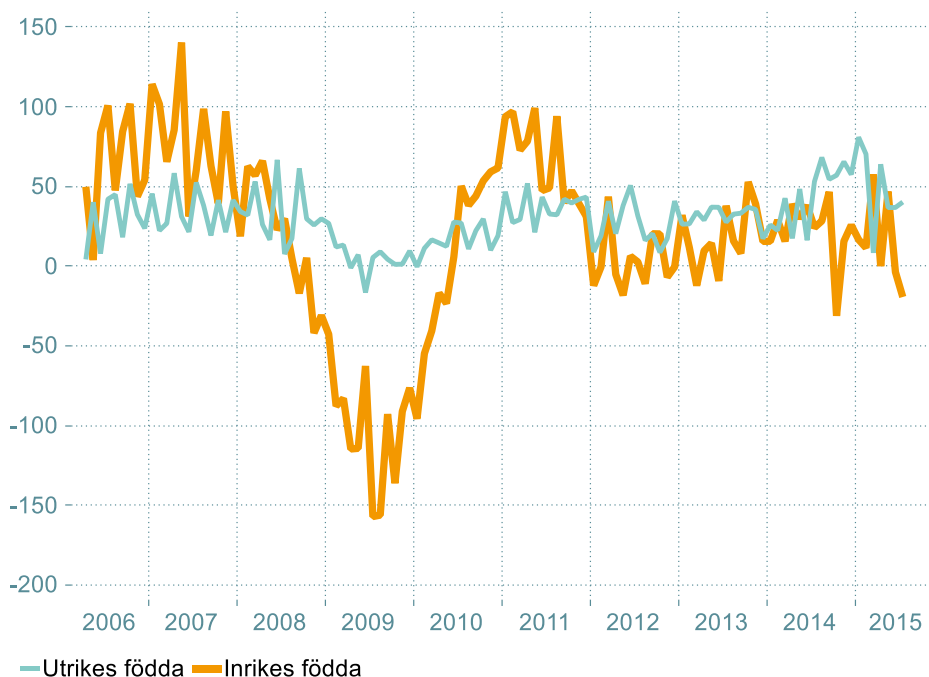
sin efterfrågan på sådana tjänster. Erfarenheter från Danmark visar att blotta signalen om att minska RUT-avdragets omfattning ledde till att användandet kraftigt minskade.¹⁸

Därutöver har företagstjänster en svag positiv utveckling av antalet sysselsatta. Men sett till delbranscher är utvecklingen svag i data- och IT-sektorn. Sysselsättningen där minskade med 1,8 procent jämfört med andra kvartalet förra året. Som Almega och IT&Telekomföretagen rapporterat tidigare orsakas detta av en påtaglig kompetensbrist, på exempelvis mjukvaru- och systemutvecklare, IT-arkitekter och projektledare.¹⁹ Tjänstesektorns sysselsättning kan därför sägas hämmas av såväl brist på kvalificerad arbetskraft som förväntade skattehöjningar.

3.2 Inrikes- och utrikes födda

Som Almega har belyst i en rad tjänsteindikatorer sker en förskjutning på arbetsmarknaden där antalet sysselsatta inrikes födda minskar kraftigt medan antalet sysselsatta utrikes födda ökar. Under andra kvartalet fortsatte denna utveckling än starkare.

Diagram 15: 12-månaders förändring av antalet sysselsatta uppdelat på inrikes och utrikes födda, förändring i tusental

Källa: Almega, SCB.

Källa: SCB/AKU

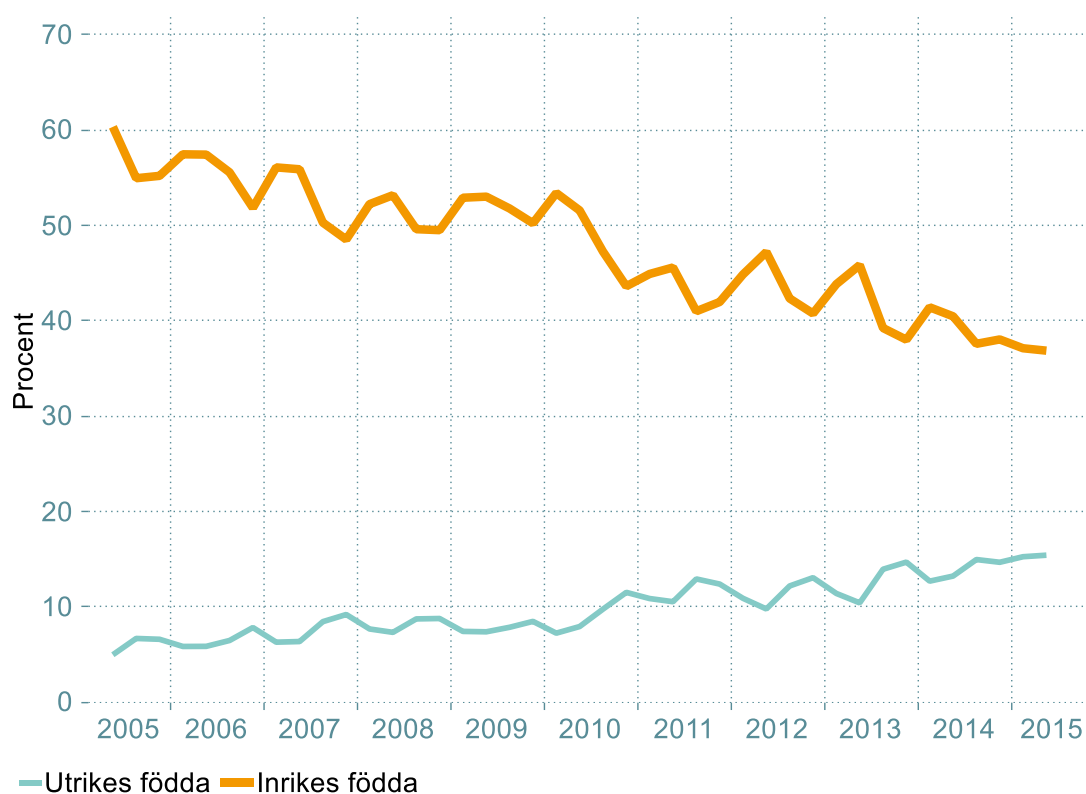
¹⁸ Almega, "RUT 2015 – fortsatt tillväxt – möjliga hinder", 2015.

¹⁹ Se "Akut och strukturell kompetensbrist i IT- och telekomsektorn", IT&Telekomföretagen, Almega, mars 2015.

Men även om utrikes födda står för huvuddelen av sysselsättningsökningen är det samtidigt så att utlandsfödda också utgör en allt större del av arbetslösheten. Totalt utgör utlandsfödda 39 procent av det totala antalet arbetslösa²⁰, trots att utlandsfödda bara utgör 19 procent av befolkningen i åldersgruppen 15 till 74 år.

Att utlandsfödda både står för fram- och motgångar på arbetsmarknaden speglar en rad olika faktorer. Dels finns branscher med behov av särskild kompetens som hittar den genom de utlandsfödda. Men då hälften av de nyanlända har högst förgymnasial utbildning växer också arbetskraften av personer som har svårt att hitta arbete. Dessutom förekommer en rad matchningsproblem, orsakade av effektivitetsproblem i arbetsförmedling och integrationspolitik.

Diagram 16: Andel av Sveriges totala antal arbetslösa, 15-74 år, procent

Källa: Almega, SCB.

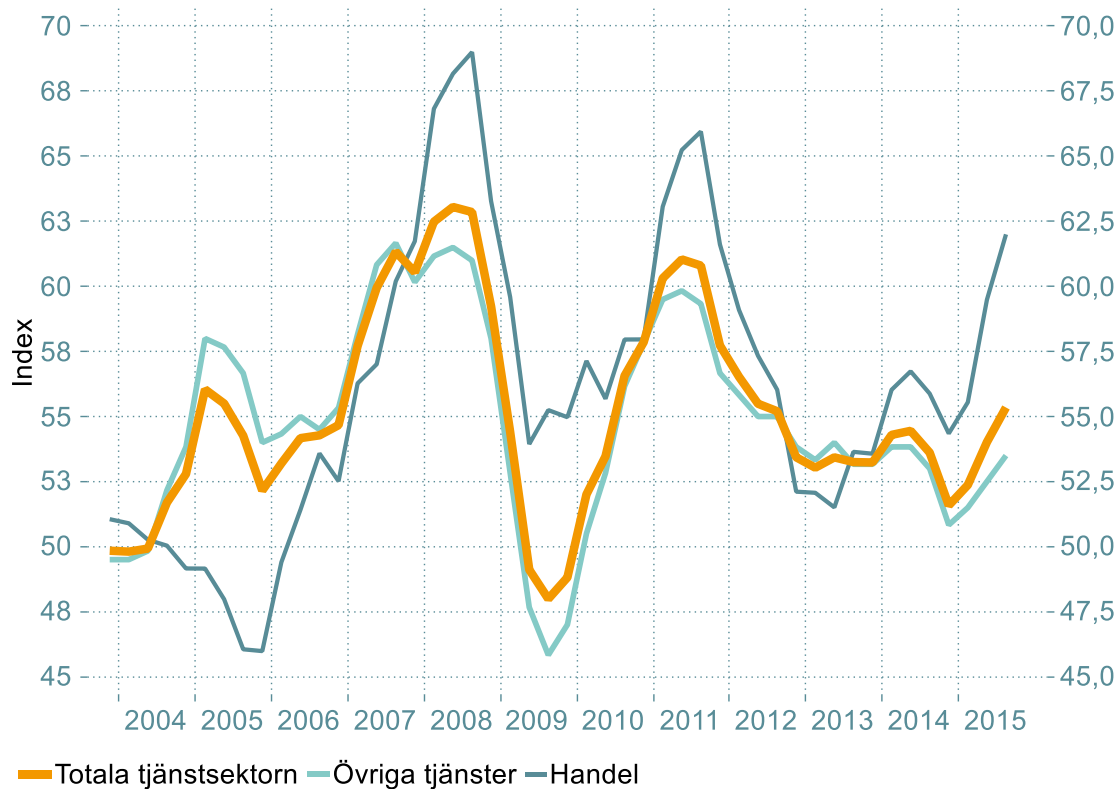
Källa: SCB/AKU

²⁰ Enligt den senaste noteringen från Arbetskraftsundersökningen (AKU).

4 Tjänstepriserna fortsätter uppåt

Almegas prisindikator²¹ pekar på en fortsatt uppgång för prisökningstakten för den privata tjänstesektorn under tredje kvartalet jämfört med föregående kvartal. Från mitten av 2011 till och med förra året har vi sett en gradvis negativ trend i försäljningspriserna från tjänsteföretag, men i år verkar den trenden ha vänt. Priserna inom handeln vände uppåt redan under 2013, och har utvecklats snabbare än övriga tjänstepriser sedan dess. Både inom handeln och inom övriga privata tjänstenärningar förväntas prisökningstakten ta mer fart under tredje kvartalet i år, men det är framförallt inom handeln som prisökningarna väntas accelerera, se diagram 17. Det hör samman med en stark utveckling för försäljningen inom detaljhandeln under 2015.

Diagram 17 Almegas prisindikator

Källa: Almega, SCB.

²¹ Prisindikatorn visar prisförändringar mellan innevarande och kommande kvartal. Den är inget mått på prisnivå utan visar om priserna väntas öka, minska eller vara oförändrade. Är index över 50 indikerar det en ökning av priserna och under 50 innebär det en nedgång. Ett indexvärde på 50 innebär ungefär oförändrade priser, alltså att andelen som planerar höja priserna är lika stor som andelen som planerar prissänkningar, eller att samtliga angett oförändrade priser.

Prisindikatorn ligger nu på indextalet 55, fortfarande nära 50-strecket, den punkt där priserna är ungefär oförändrade, men med en tydlig stigande trend hittills i år. Om prisindikatorn faller under 50-strecket indikerar det fallande priser.

En förklaring till att prisökningstakten väntas fortsätta öka är att konjunkturen förväntas vara fortsatt stark för tjänstesektorn. Ett tecken på detta är att konfidensindikatorn ligger kvar på en nivå som är över det historiska genomsnittet. Dessutom uppgav företagen i juli att efterfrågan andra kvartalet i år var ännu starkare än tidigare. Detta kan vara en bidragande orsak till den förväntade prisökningen, som dock fortfarande är svag.

Att priserna ökar inom detaljhandeln beror troligtvis dels på ett fortsatt köpsug från hushållen, dels på högre importpriser i år jämfört med förra året, beroende på en starkare dollar- och eurokurs. Det är inom dagligvaruhandeln som priserna ökar mest. Enligt Handelns utredningsinstitut (HUI) utgör 60 procent av detaljhandelns totala omsättning av import och de dyrare importprodukterna driver upp priserna inom handeln.²²

Enligt KI-barometern var det en ungefär lika stor andel som förväntat inom de privata tjänstenäringarna som höjde sina priser under andra kvartalet, 13 procent. Något fler företag än förväntat sänkte sina priser, 12 procent. 75 procent hade oförändrade försäljningspriser under perioden. Störst andel företag som höjt sina priser återfinns bland researrangörer och resebyråer. Där höjde omkring 52 procent av företagen sina priser under andra kvartalet. Störst andel företag inom de privata tjänstenäringarna som sänkte sina priser under denna period återfinns inom finans- och försäkringsverksamhet samt bland annan serviceverksamhet. Där sänkte drygt 30 procent av företagen sina priser. Starkast total prisutveckling bland de privata tjänstenäringarna enligt netttotal²³ hade researrangörer och resebyråer följt av restauranger, med netttotal på 43 respektive 37, se tabell 4.

Inom handeln var det något färre företag än förväntat som höjde sina priser under andra kvartalet, 23 procent. Ungefär lika stor andel som väntat sänkte sina priser, 7 procent. 70 procent av företagen hade en oförändrad prisutveckling. Störst andel företag inom handeln som höjde sina priser finns inom partihandel för livsmedel och tobak. Där höjde 48 procent av företagen sina priser. Störst andel som sänkte sina priser återfinns inom butiker för kultur- och fritidsartiklar, där 28 procent av företagen sänkte sina priser. Starkast total prisutveckling inom handeln enligt netttotal hade livsmedelshandeln följt av specialiserad butikshandel, med netttotal på 43 respektive 33.

²² Handelns Utrednings Institut (HUI), med Handel avses här näringsgrensindelningen enligt SNI 47 (exkl. 47.3 detaljhandel med drivmedel)

²³ Netttotalen avser här saldot mellan företag som uppgett en ökning respektive minskning för utvecklingen av försäljningspriserna.

Tabell 4 Prisutveckling, netttotal²⁴, 2014 Q4 - 2015 Q2

Bransch	2014Q4	2015Q1	2015Q2	Trend
Partihandel m livsmedel, drycker och tobak	43	54	43	
Researrangörer och resebyråer	11	3	43	
Restauranger	18	27	37	
Uthyrningsfirmor	-6	7	36	
Specialiserad butikshandel	-10	22	33	
Handel på postorder och Internet	-19	21	28	
Livsmedelshandel	4	15	27	
Konsulttjänster, verksamhet huvudkontor	6	13	27	
Detaljhandel (inkl handel m motorfordon; verkstäder)	-4	17	26	
Arkitekter	39	42	25	
Förvaltare egna fastigheter	16	37	22	
Hotell	-19	-7	20	
Butiker för heminredningsartiklar och husgeråd	-2	26	18	
Annan specialiserad partihandel	3	29	17	
Handel	0	23	16	
Juridiska och ekonomiska konsultbyråer	7	3	16	
Partihandel	8	33	15	
Butiker för övriga hushållsvaror	-10	15	14	
Partihandel m jordbruksråvaror och levande djur	10	86	14	
Handel med motorfordon; verkstäder	-3	10	10	
Partihandel med hushållsvaror	-6	21	8	
Arb.förmedl och rekryteringsföretag	3	6	6	
Uppdragsverksamhet	-1	-4	6	
Arkitekt- och teknisk konsultverks	-3	6	5	
Fastighetsmäklare och förvaltare	13	35	5	
Butiker för informations- och kommunikationsutrustning	-26	4	4	
Tekniska konsulter	-8	1	3	
Personaluthyrningsföretag	1	4	1	
Partihandel m informations- och kommunikationsutrustning	6	51	1	
Privata tjänstenäringar	-2	0	1	
Detaljhandel drivmedel	-30	17	0	
Butiker för kultur- och fritidsartiklar	-11	19	-4	
Kontors- och andra företagstjänst ftg	-8	-4	-5	
Reklam och marknadsundersökningsbyråer	-8	-8	-8	
Partihandel m maskiner och utrustning	-2	14	-8	
Åkerier	-10	-7	-11	
Datakonsult, progrvaruproducenter	-6	-13	-13	
Landtransport	-11	-31	-15	
Förlag	6	-6	-16	
Annan service verksamhet	36	10	-26	
Finans- och försäkringsverks	-10	-23	-30	

Källa: KI-barometern juli 2015

²⁴ Nettotalen avser här saldot mellan företag som uppgett en ökning respektive minskning för utvecklingen av försäljningspriserna.

Under tredje kvartalet i år förväntar sig både handeln och de övriga privata tjänstenäringarna en något förbättrad prisutveckling jämfört med andra kvartalet. Störst andel företag som förväntas kunna öka sina priser under kommande kvartal finns inom butiker för heminredningsartiklar och husgeråd samt annan serviceverksamhet, där 51 respektive 49 procent av företagen räknar med att kunna höja sina priser.

SCB:s tjänsteprisindex (TPI)²⁵ steg med 1,3 procent under andra kvartalet 2015 jämfört med andra kvartalet 2014. Det innebär en något högre årsförändringstakt jämfört med under första kvartalet i år då den låg på 1,1 procent. Det var framförallt transport och magasineringstjänster som bidrog till ökningen av tjänstepriserna första kvartalet, med 0,58 procentenheter. Uppgången motverkades av en nedgång för tjänstepriserna inom informations- och kommunikations branscher, med minus 0,2 procentenheter.

TPI steg med 0,1 procent från första kvartalet till andra kvartalet i år. Till den positiva kvartalsförändringen på 0,1 procent bidrog bland annat prisuppgångar inom Hotell- och restaurangtjänster. Uppgången motverkades av nedgångar inom Informations- och kommunikationstjänster.

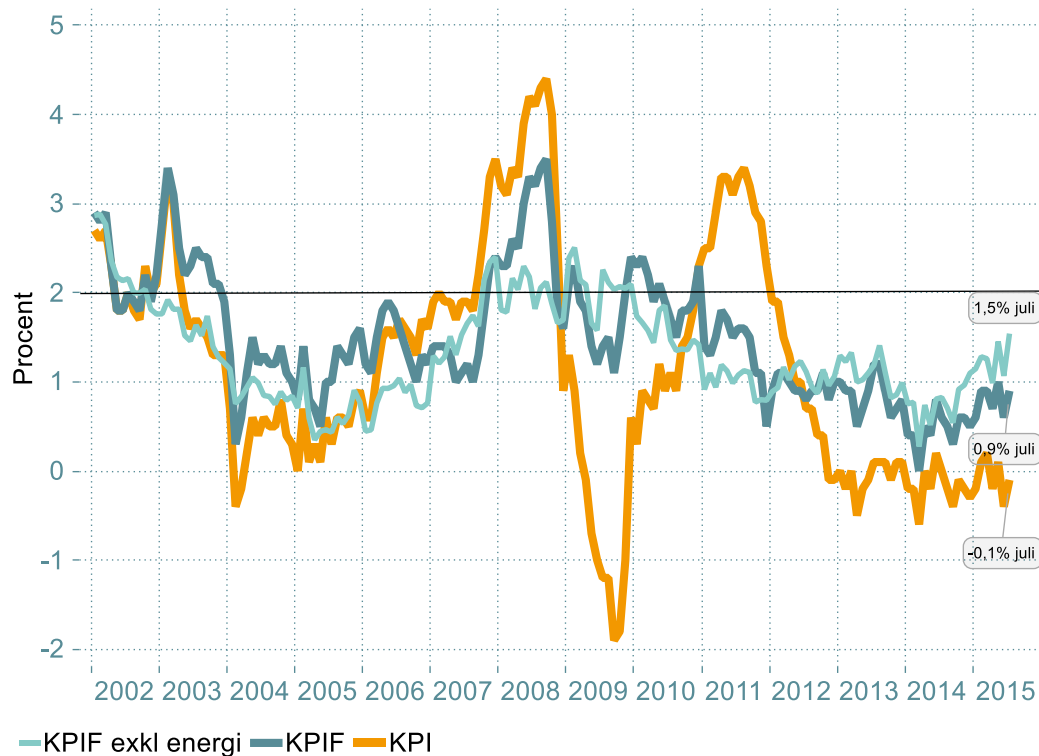
4.1 Fortsatt deflation

Inflationstakten, det vill säga 12-månaderstakten för konsumentprisindex (KPI), var i juli minus 0,1 procent. Det var en uppgång från juni då den låg på minus 0,4 procent. Det är dock fortfarande långt under inflationsmålet på 2 procent och innebär att Sverige fortfarande har deflation, det vill säga fallande konsumentpriser. Under 2015 har Sverige hitintills haft deflation under 4 av årets första 7 månader, se diagram 18.

Lägre räntekostnader, lägre drivmedelspriser och lägre elpriser påverkade inflationstakten i juli nedåt med 0,8, 0,3 respektive 0,2 procentenheter. Nedgången motverkades av högre priser på livsmedel, som bidrog uppåt med 0,3 procentenheter. Prishöjningar på utrikes flygresor, alkoholhaltiga drycker och tobak, restaurangbesök samt hyror påverkade inflationstakten uppåt med 0,2 procentenheter vardera i juli. Jämfört med föregående månad var konsumentpriserna oförändrade.

²⁵ Tjänsteprisindex (TPI) mäter prisutvecklingen på tjänster producerade av svenska företag. TPI har ett producentperspektiv vilket innebär att prisindex ska spegla förändringen av den faktiska intäkt producenten erhåller.

Diagram 18: Sveriges inflation långt under inflationsmålet. KPI, KPIF samt KPIF exkl. energi 2002- juli 2015

Källa: Almega, SCB.

Även den underliggande inflationen KPIF (KPI med fast ränta) har varit låg, och legat runt 1 procent per år 2012-2013. Under förra året var den ännu lägre, i genomsnitt 0,5 procent. Den underliggande inflationen vände emellertid uppåt redan under 2014. Räknar man bort effekten av både förändringar i räntor och energikostnader (KPIF exklusive energi) ser man att inflationstakten verkar ha bottnat i mars förra året och att utvecklingen sedan dess varit gradvis uppåtgående, se diagram 18. Detta tyder på en bred, om än svag, vändning av den underliggande inflationen. Under perioden 2000-2013 låg KPIF exklusive energi på i genomsnitt 1,4 procent, att jämföra med 0,7 procent under 2014. Både KPIF och KPIF exklusive energi har fortsatt att gradvis öka under årets sju första månader, och låg i juli månad på 0,9 respektive 1,5 procent.

Att använda KPI som målvariabel för penningpolitiken innebär svårigheter eftersom Riksbankens egna reporänteförändringar får stora direkta effekter på KPI. Dessa effekter går dessutom åt fel håll. En räntesänkning i syfte att höja inflationen leder ju på kort sikt till att KPI-inflationen sjunker. De kraftiga räntesänkningarna under senare år, exempelvis under förra året och även i år, har haft en neddragande effekt på KPI. Därför blir KPIF (KPI med fast ränta) ett mer relevant mått för att följa prisutvecklingen.²⁶ Men även den underliggande inflationen ligger alltså för närvarande långt under Riksbankens inflationsmål på 2 procent.

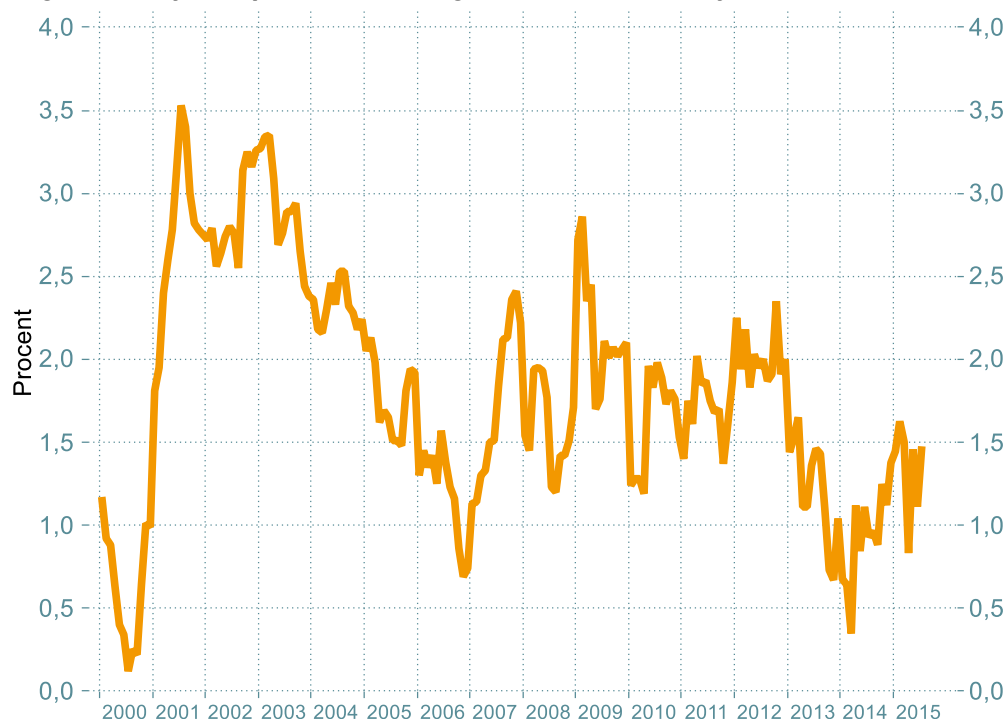
²⁶ Riksbanken, Ekonomiska kommentarer, Hur mäts inflationen? nr 5 2015, Jesper Johansson

Det låga oljepriset i år påverkar också inflationsutvecklingen. Lägre oljepriser påverkar inflationen både direkt när priset på oljerelaterade produkter faller och indirekt när produktionskostnader för andra produkter sjunker. Men även rensat från olja och annan energi så har inflationen fallit. Fallande priser inom teletjänster har, utöver hyror och elpriser bidragit till att dra ner inflationstakten under juli månad.²⁷

4.2 Tjänstepriserna i KPI – ökar svagt

Tjänstepriserna i KPI ökade i genomsnitt med 2 procent per år under perioden 2000-2012. Från slutet av 2012 började dock tjänsteprisutvecklingen mattas av och under 2013 var ökningstakten i genomsnitt endast 1,2 procent. Under 2014 ökade tjänstepriserna i snitt med endast 0,9 procent. Dock verkar den negativa trenden ha vänt med början i april förra året, och under 2015 har ökningstakten för tjänstepriserna gradvis stigit. I april var det en tillfällig avmattning p.g.a. att priserna för utrikes resor sjönk. Men ökningstakten för tjänstepriserna har nu återigen tagit fart och under juli ökade de med i snitt 1,5 procent jämfört med juli förra året. Tjänstepriserna har under årets första sju månader i genomsnitt ökat med 1,4 procent, vilket trots årets upptrappning, fortfarande är lägre än genomsnittet för de senaste tio åren.

Diagram 19: Tjänstepriserna som ingår i KPI, 2000 t.o.m. juli 2015

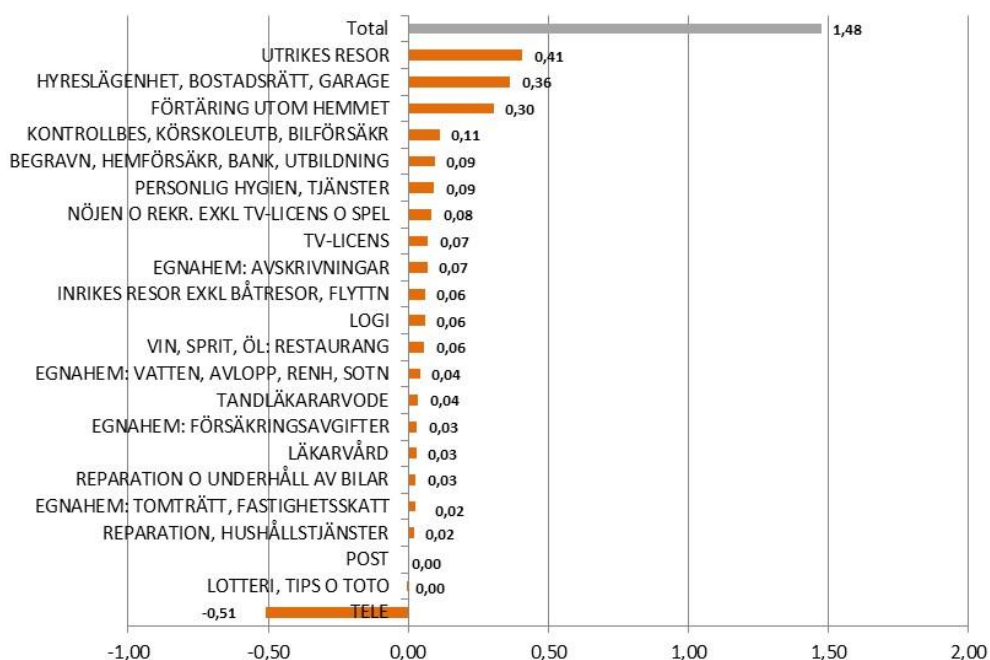

Källa: Almega, SCB.

²⁷ SCB

Till ökningen av tjänstepriserna under juli bidrog framförallt höjda priser på utrikesresor, men även hyrespriser och restaurangpriser. Fallande priser för teletjänster motverkade uppgången. Det negativa bidraget från teletjänster har varit ovanligt stort under både juni och juli månad. I juli drog de ner den totala tjänsteprisutvecklingen med drygt 0,5 procentenheter. Priser för teletjänster har sjunkit under hela 2013 och 2014 och har gjort så även under de sju första månaderna i år.²⁸ Orsaken till detta kan antas vara strukturella förändringar i näringslivet, något som en sänkt reporänta inte kan påverka. Globalisering och digitalisering är två starka trender som har haft en dämpande inverkan på inflationsutvecklingen.²⁹

Diagram 20: Olika tjänsters bidrag till tjänsteprisutvecklingen i KPI juli 2015, procentenheter

Källa: SCB

Sammanfattningsvis väntar sig Almega att prisökningstakten för producentpriserna inom den privata tjänstesektorn kommer öka under tredje kvartalet i år. En bidragande orsak till detta är ett förbättrat efterfrågeläge, främst inom detaljhandeln. För övriga tjänstepriser tyder Almegas prisindikator på en fortsatt svag prisutveckling. Det hör sannolikt samman med en fortsatt hård internationell konkurrens, med begränsade

²⁸ SCB

²⁹ Riksbanken, Cecilia Skingsley, tal hos Almega 22 maj 2015.

möjligheter att höja producentpriserna. Vissa företag inom handeln ser sig även tvungna att höja sina priser på grund av den svagare kronan och därmed dyrare inköp av konsumtionsvaror från utlandet.

